

İŞ EĞİTİMİ KİTAPLARININ OKUNAKLILIĞI

THE READABILITY OF VOCATIONAL EDUCATION TEXT BOOKS

Doç.Dr.Zeki KAYA
Eğitim Bilimleri Bölümü
Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar
Eğitim Fakültesi

Özet

İlköğretim okullarında uygulanan iş eğitimi programının amaçlarının gerçekleşmesinde ders kitapları en önemli kaynaklar arasında yer almaktadır. İş eğitimi dersi için birden fazla kitabın hazırlanmış olması, var olan kitaplar arasından birisini seçme gereksinimini ortaya çıkarmaktadır. Hangi iş eğitimi kitabının daha iyi olduğunu belirleyebilmek için, bir dizi ölçüte dayalı bir dizi araştırma yapmak gerekir. Ancak, iş eğitimi ders kitapları arasından en okunaklısı yansız olarak belirlenebilmektedir.

Bu araştırmada ilköğretim iş eğitimi programındaki hangi konunun hangi ders kitabında daha okunaklı olduğu ve var olan ders kitapları arasında hangisinin daha okunaklı olduğu belirlenmiştir.

Anahtar sözcükler : İş eğitimi, ders kitapları, okunaklılık belirleme.

Abstract

Instruction books are among the most important sources for performing the goals of vocational training programmes in elementary schools. Having more than one book for such lessons reveals the need to select from among them. In order to determine which work-education book is the best a series of research projects is necessary. However, the most legible can be determined neutrally.

This research establishes which subject in which book is more legible and which book is the most legible in the work-education programme of elementary education.

Key words: Work-education, instruction books, determination of legibility.

Giriş

İnsanlarca geliştirilen teknoloji, insanların kendilerini bedensel, sosyal ve zihinsel yönlerden geliştirmelerine katkı sağlamaktadır. Teknoloji ile insan gelişmesi arasındaki bu neden-sonuç ilişkisi günümüzde de aynı şekilde devam etmektedir. Teknolojideki gelişme ile bilgi ve refah düzeyindeki artış da birbirini izlemektedir. O nedenledir ki, insanları, teknolojik bilgi ve beceriyle donatmak, diğer bir deyişle teknoloji eğitimi programları uygulayarak yetiştirmek gereği ortaya çıkmaktadır.

Sosyal yaşam için gerekli olan teknoloji programları, teknolojiyi bir meslek olarak seçenlere uygulanan programlar ve teknolojiyi bir meslek olarak seçmeyen ya da henüz seçmemiş olanlara uygulanan programlar olmak üzere iki ayrı grupta toplanabilmektedir. Teknolojiyi bir meslek olarak seçmiş olanlara uygulanan programlarla genelde teknoloji konusunda uzmanlar yetiştirilmektedir ve böyle bir eğitim de mesleki ve teknik eğitimin kapsamında yer almaktadır. Teknolojiyi bir meslek olarak seçmeyen ya da henüz seçmemiş olanların yetiştirildiği programlarla, insanların temel becerilerini geliştirmelerine ve çevreye gerektiği gibi uyabilmelerine katkı sağlanmaktadır. Böyle bir eğitim de genel eğitimin kapsamında yer almaktadır.

Her insan için gerekli olan genel eğitimin bir bölümünü oluşturan teknoloji eğitimi kapsamında, modern yaşamın araçları, makineleri ve çalışma yöntemleri hakkında okullarda bilgi verilmesi çok önemlidir. Aynı derecede önem taşıyan diğer bir konu da, modern yaşamın başlıca özellikleri olan ekonomik ve sosyal güçlerin insanlar tarafından bilinçli bir şekilde kontrol edilmesidir. Bilinçli bir kontrol kurabilmek için, tüketim maddeleri ve bu maddelerin üretimi, dağıtımı ve kullanılışı hakkında insanlara bazı bilgileri vermek gerekir. İnsanların bu konularda zekâsını kullanabilmesi için, söz konusu maddeler, işlemler ve güçlerle doğrudan doğruya ilişki içine girmesi ve deneyim kazanması zorunludur (Mayıs, 1973:130). Bütün bunlar gösteriyor ki, insanın temel becerilerini geliştirmesini ve çevreye gerektiği gibi uyabilmesini sağlamak için, okullarda genel eğitimin bir parçası olarak teknoloji ile ilgili çeşitli deneyimlerin kazandırılması gerekmektedir.

Teknoloji eğitimi, okul öncesi, ilköğretim, orta-öğretim ve yükseköğretim basamaklarında çocukların ve gençlerin mutlu, faydalı, uyum sağlayan ve etkili vatandaşlar olarak yetişmelerine katkıda bulunmaktadır (Doğan, 1983:71). Teknoloji eğitimi dersleri, diğer dersleri destekleyerek ilgili eğitim basamağının amaçlarının gerçekleşmesine yardım etmektedir.

Teknoloji eğitimi her eğitim basamağı için gerekli olsa da, ilköğretim basamağın da ayrı bir yere ve öneme sahiptir. Çünkü, bu basamaktaki teknoloji eğitimiyle, öğrencilerin teknolojinin önemini kavrayabilmeleri, karşılaştıkları sorunları kolayca çözebilmeleri, kendi ilgi ve yeteneklerini tanıyabilmeleri, yaratıcı güçlerini kullanarak iş yapabilmeleri, iş yapmanın hazzını ve gururunu duyabilmeleri, işi isteyerek ve zevkle yapabilmeleri, öğrendiklerini günlük yaşamda kullanabilmeleri, teknoloji eğitimine ilişkin araç ve gereçleri yerinde kullanabilmeleri, malzeme ve zamanı ekonomik olarak kullanabilmeleri, eldeki kaynakları en iyi şekilde değerlendirebilmeleri, iş yaşamını ve meslekleri tanıyabilmeleri ve çeşitli işler ile mesleklerin önemini kavrayabilmeleri amaçlanmaktadır. Kısacası, bu basamaktaki teknoloji eğitimi, öğrencilere bilgi vermek ve çevreye uymak yanında zihin kas koordinasyonunun gelişmesini sağlamak, mesleki rehberlik yapmak ve mesleki eğitime hazırlık eğitimi vermek yönlerinden önemli görevler üstlenmektedir. Bu yönlerden önemli işlevlere sahip olan teknoloji eğitimi, ilköğretim basamağındaki okulların IV. ve V. sınıflarındaki öğrencilere iş eğitimi dersi olarak verilmekte ve her iki sınıfta da bu ders ortak ünitelerden oluşmaktadır. İlköğretim basamağındaki okulların altıncı sınıfındaki teknoloji eğitimi dersleri; iş-teknik, tarım, ticaret ve ev ekonomisi adlarıyla ortak ünitelerden oluşmaktadır. Bu sınıftaki teknoloji eğitimi ilk yarıyıldan itibaren ortak üniteleri ikinci yarıyıl ile yedinci sınıfta ise paket üniteler, sekizinci sınıfta ise öğrencilere proje hazırlama şeklinde yürütülmektedir.

İlköğretim basamağında öğrenim gören öğrenciler, belli bir program çerçevesinde yürütülen teknoloji eğitimiyle IV. ve V. sınıfın iş eğitimi dersinde tanışmaktadırlar. Öğrencilerin ilk kez karşılaştıkları iş eğitimini benimseyebilmelerinde ve verilen iş eğitiminden yararlanabilmelerinde şüphesiz uygulanan programın öğelerini oluşturan amaç, içerik, öğrenme ve öğretme süreci ile değerlendirmenin önemi büyüktür. Programın öğelerinden amaç, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirmeye yönelik kimi araştırmalar yapıldığı ve kitaplar yazıldığı halde, okullarda programın en önemli ögesi olarak görülen içerik ögesi (Karataş ve Türkoğlu, 1997: 13) üzerinde yeterince durulmadığı bilinmektedir. Nitekim, yapılan kaynak tarama çalışmalarında teknoloji eğitimi programlarının içeriğine yönelik araştırma amaçlı hiçbir yayına rastlanılmamıştır. İş eğitimi programının amaçlarının gerçekleştirilmesinde içerik, diğer bir deyişle içeriği oluşturan ders kitapları yararlanması gereken en önemli kaynaklardandır. Çünkü, ders kitapları, sürekliliği, doğruluğu, değişkenliği tartışılabilen bir ölçü olan bilginin yanı sıra ussal, zihinsel, görsel ve algısal kazanımların toplamına işaret etmektedir (Kaya, 1997a:1). Ders kitapları, okuldaki öğretimde her zaman önemli bir yere sahip olmuş, gelişmiş, yaygınlaşmış, çoğalmış ve

çeşitlenmiştir. Zamanla, okul programlarında yer alan derslerin her biri için birden fazla ders kitabı hazırlanmıştır. Konuya iş eğitimi programı için hazırlanan ders kitapları açısından yaklaşıldığında da aynı durum söz konusudur. İş eğitimi programı için birden fazla kitabın hazırlanmış olması, var olan kitaplar arasından birisini seçme gereksinimini ortaya çıkarmaktadır.

Günümüzde ders kitabı seçimi öğrenci ve velisine bırakılmıştır. Öğrenciler ve velilerin kimsenin etkisi altında kalmadan istedikleri ders kitabını seçebilmeleri yönetici, öğretmen, veli, öğrenci, yayınevleri vb. birçok grubu karşı karşıya getirmemek bakımından önemli bir uygulama olarak nitelenebilir. Fakat öğrenciler ve velilerin büyük bir bölümü, var olan kitaplardan nitelikli olanı nasıl seçeceğini yeterince bilmemektedirler.

Gerek iş eğitimi ders kitabı seçimi, gerekse diğer derslere ait kitapların seçimi, okunaklılık ya da güçlülük düzeyi ve fiyat gibi bir dizi ölçüte dayanır. Ayrıca, her türlü çaba ve iyi niyete karşın seçilen kitap, öğretmenlere, velilere ya da başkalarına son derece okunaklı geldiği halde, öğrencilere aynı ölçüde okunaklı gelmemektedir. O nedenle ders kitaplarının okunaklılığını belirlemek öğrenci, veli, öğretmen, okul yöneticisi, yayıncı, yazar ve daha birçok kişi için önem taşımaktadır. İş eğitimi ders kitaplarının okunaklılığını ortaya koyan bu araştırmanın yapılması böyle bir düşünceden kaynaklanmaktadır. Bu araştırmayla, var olan iş eğitimi ders kitaplarının okunaklılık düzeyi belirlenebildiği gibi, aynı zamanda bu kitaplardan hangisinin en okunaklı olduğu da ortaya çıkmaktadır.

Araştırma, velilerin var olan iş eğitimi ders kitaplarından okunaklı olanı seçebilmelerine katkı sağlayabilecektir. Bunun yanı sıra okunaklılığı belirlenmiş iş eğitimi kitaplarının yazarları ve yayıncıları kitaplarını daha okunaklı hale getirmek için çalışabileceklerdir. Öğretmenler ise hangi konunun hangi kitapta daha okunaklı olduğunu ve her bir konunun hangi kitaptan işlenmesi gerektiğini bileceklerdir. Ayrıca, yeni iş eğitimi kitabı yazacak olan yazarlar ile bu kitapların yayıncıları araştırmada yararlanılan tekniği ve elde edilen bulguları dikkate alarak daha okunaklı kitaplar yayımlayabileceklerdir.

Amaç

Araştırmanın temel amacı, ilköğretimde uygulanan teknoloji eğitimi kapsamında IV. ve V. sınıf programında yer alan iş eğitimi dersine ait kitapları okunaklılık bakımından değerlendirmektir. Bu kapsamda, ilköğretim IV. ve V. sınıf iş eğitimi kitaplarının okunaklılık düzeyini belirlemek amaçlanmıştır.

Yöntem

Bu araştırmada ilköğretim ders kitaplarını okunaklılık bakımından değerlendirmek amacıyla bir

anlamda “nedir” sorusuna yanıt aranmıştır. O nedenle ki, araştırma betimsel bir nitelik taşımaktadır.

Araştırmada ilköğretim basamağında öğrenim gören IV. sınıf öğrencileri için, Dönmez ve İdman (1995), Nemutlu, Haşlak ve Bayındır (1995) ile Coşkun ve Köseoğlu (1996), V. sınıf öğrencileri için de Dönmez ve İdman (1995), Nemutlu, Haşlak ve Bayındır (1995) ile Akkaplan (1996) tarafından yazılmış olan iş eğitimi ders kitaplarının okunaklılığı belirlenmiştir.

Ders kitaplarının okunaklılığının belirlenmesi, yönetim kurumlarına, bilgisayar endüstrisine ve ders kitaplarına yönelik metinleri daha okunaklı hale getirmede, daha okunaklı metinler yazmada ve okunaklılık bakımından ders kitabı seçiminde yararlanılan Gunning Sisi Kaldırma Tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Bu tekniğe uyularak bir ders kitabının okunaklılığını belirlemek için sırasıyla şu işlemlerin yerine getirilmesi gerekmektedir. (Hollabaugh, 1989: 328; Kaya, 1997a:7; Kaya, 1997b: 9):

1. Ders kitabındaki metinlerden en az yüz kelimelik bir bölüm seçilir.

2. Seçilen bölümde kaç cümle olduğu belirlenir.

3. Seçilen bölümde bir cümleye ortalama kaç kelime düştüğü hesaplanır. Bu işlemde seçilen bölümdeki kelime sayısı cümle sayısına bölünür.

4. Seçilen bölümdeki üç ve daha fazla heceli kelimeler sayılır.

5. Bir cümleye düşen ortalama kelime sayısı ile seçilen bölümdeki üç ve daha fazla heceli kelimelerin sayısı toplanır.

6. Toplama işlemiyle elde edilen sayı 0.4 ile çarpılır ve bu sonuç en yakın tam sayıya yuvarlanır.

Bu işlemlerle ulaşılan sonuç, seçilen metnin sis indeksi olarak kabul edilmektedir. Elde edilen indeks ne kadar düşükse, seçilen metin de o kadar okunaklı demektir.

Araştırmada elde edilen veriler bilgisayara aktarılarak araştırmanın amacına yönelik sorulara yanıt olacak biçimde çözümlenmiştir. Bu kapsamda ders kitaplarının okunaklılık indeksi hesaplanmıştır. Ders kitaplarının okunaklılık bakımından farklılaşp farklılaşmadığı parametrik olmayan Friedman iki yönlü varyans çözümlemesi yapılarak belirlenmiştir. Gruplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığının belirlenmesinde 0.05 anlamlılık düzeyi benimsenmiştir. Araştırmanın istatistiksel çözümlemeleri SYSTAT W5 adlı bilgisayar programı kullanılarak yapılmıştır.

Bulgular ve Yorumları

Araştırmanın bulguları ve yorumlarının sunulmasında “iç uygunluk” ve “koşutluk” ilkelerinin göz önünde tutulmasına özen gösterilmiştir. Böylece, ilk olarak ilköğretim iş eğitimi IV. sınıf, daha sonra ise ilköğretim V. sınıf ders kitaplarına ilişkin bulgular ve yorumlarına yer verilmiştir.

İlköğretim IV.Sınıf İş Eğitimi Kitaplarının Okunaklılık Düzeyi

İlköğretim IV. sınıf iş eğitimi kitaplarının okunaklılık düzeyini belirlemek üzere her üç ders kitabındaki tüm ünitelerin ilk ve son konularına ait ilk bölümlerin okunaklılık indeksleri hesaplanmıştır. Bu indeksler Çizelge 1’de verilmiştir.

Çizelge 1’de görüldüğü gibi “İş ve Enerji” ünitesindeki “Enerji Kaynakları” konusunun okunaklılık indeksleri ile “Enerji Kullanımı” konusunun okunaklılık indeksleri her üç kitapta da birbirine oldukça yakındır. Bu üniteye ait iki konunun okunaklılık düzeyi her üç kitapta da yaklaşık olarak aynıdır denilebilir.

Çizelge 1

İlköğretim IV. Sınıf İş Eğitimi Kitaplarının Okunaklılık İndeksleri

Ünite	Konu	Dönmez ve İdman	Nemutlu ve Diğer	Coşkun ve Köseoğlu
İş ve Enerji	Enerji Kaynakları	25.43	25.64	26.00
	Enerji Kullanımı	28.23	26.57	28.93
Ne Yiyelim?	Beslenmede Temel İlkeler ve Sağlıklı Beslenme	29.36	30.35	29.08
	Kahvaltı Sofrası Düzenleme	25.72	27.56	26.76
Şekillendirme ve İnşa	Kâğıt, Karton ve Mukavva İşleri	29.65	23.16	25.52
	Tekstil İşleri	25.80	26.83	27.70
Bahçe İşleri	Bahçe Tarımında Kullanılan Araçlar	24.66	28.49	24.52
	Saksıda Çiçek Yetiştirme	23.80	26.40	31.44

“Ne Yiyelim, Ne İçelim” ünitesinin ilk konusu ile son konusunun okunaklılık indeksleri de “İş ve Enerji” ünitesine ait konularda olduğu gibi her üç kitapta da birbirine oldukça yakındır. Bu ünitenin iki konusunun da okunaklılık bakımından yaklaşık olarak aynı olduğu söylenebilir.

“Şekillendirme ve İnşa” ünitesindeki “Kâğıt, Karton ve Mukavva İşleri” konusunda Nemutlu ve diğerleri ile Coşkun ve Köseoğlu’na ait kitapların okunaklılık indeksi diğer kitabın okunaklılık indeksine göre biraz düşüktür. Söz konusu kitaplardaki “Kâğıt, Karton ve Mukavva İşleri” konusuna ilişkin metnin diğer kitaptaki aynı metne göre biraz daha okunaklı olduğu söylenebilir. Aynı üniteye ait “Tekstil İşleri” başlığı altındaki son konunun okunaklılığı yaklaşık olarak her üç kitapta da aynıdır denilebilir.

Ders kitaplarındaki “Bahçe İşleri” ünitesine ait her iki konunun okunaklılık indeksleri arasında farklar olduğu gözlenmektedir. “Bahçe Tarımında Kullanılan Araçlar” konusunun indeksi Dönmez ve İdman ile Coşkun ve Köseoğlu’na ait kitaplarda, “Saksıda Çiçek Yetiştirme” konusunun indeksi de Dönmez ve İdman ile Nemutlu ve diğerlerine ait kitaplarda, diğer kitaptaki aynı metnin indeksine göre düşük görünmektedir. Buna göre, Dönmez ve İdman ile Coşkun ve Köseoğlu’na ait kitaplardaki “Bahçe Tarımında Kullanılan Araçlar” konusunun diğer kitaptaki aynı konuya göre daha okunaklı olduğu söylenebilir. “Saksıda Çiçek

Yetiştirme” konusu da Dönmez ve İdman’a ait kitapta, diğer iki kitaptaki aynı konuya göre daha okunaklıdır denilebilir.

Bu açıklamalara dayalı olarak ilköğretim IV. sınıflarda öğrenim gören öğrenciler için hazırlanmış olan üç adet iş eğitimi ders kitabının belirli ünitelerinin belirli konularında okunaklılık bakımından çok az da olsa farklılık vardır denilebilir. Böyle bir durum, aynı başlık altındaki iş eğitimi konularının okunaklılık düzeyinin kitaplara göre değiştiğini göstermektedir. Bu değişiklikler hangi kitabın daha okunaklı olduğunu yeterince ortaya çıkarmamaktadır. Hangi kitabın daha okunaklı olduğunu söyleyebilmek için konulara ait indekslerin varyans çözümlemesi ile karşılaştırılması gerekir (Hollabaugh, 1989: 329).

Her bir yazarın kitabındaki ünitelere ait konuların okunaklılık indeksleri Friedman iki yönlü varyans çözümlemesi yapılarak karşılaştırılmıştır. Bu çözümleme ile elde edilen değerler Çizelge 2’de verilmiştir.

Çizelge 2

İlköğretim IV. Sınıf İş Eğitimi Kitaplarının Okunaklılık Bakımından Karşılaştırılmasıyla Elde Edilen Değerler

Grup	Sıra Toplamı	Friedman H Değeri	Olasılık
Haşlak ve Nemutlu	17	1.75	p>0.05
Coşkun ve Köseoğlu	18		
Dönmez	13		

Çizelge 2’de görüldüğü gibi ilköğretim IV. sınıf iş eğitimi dersine yönelik olarak hazırlanmış üç ders kitabının okunaklılık indekslerinin karşılaştırılması sonucunda 1.75’lik H değeri elde edilmiştir. Bu değere ait olasılığın 0.05 anlamlılık düzeyinden daha büyük olması üç ders kitabının da okunaklılık bakımından farklı olmadığını göstermektedir. Böyle bir sonuca göre, kitaplardan birinin diğerine göre her konuda daha okunaklı olduğu söylenemez. Kısacası, üç kitap da okunaklılık bakımından aynıdır denilebilir.

İlköğretim V. Sınıf İş Eğitimi Kitaplarının Okunaklılık Düzeyi

İlköğretim IV. sınıf iş eğitimi kitaplarında olduğu gibi, V. sınıf iş eğitimi kitaplarının okunaklılık düzeyini belirlemede de, her üç ders kitabındaki tüm ünitelerin ilk ve son konularına ait ilk bölümlerin okunaklılık indeksleri hesaplanmıştır. Bu indeksler Çizelge 3’te verilmiştir.

Çizelge 3’te görüldüğü gibi “İş ve Enerji” ünitesindeki gerek “Enerji Çeşitleri” gerekse “Proje Uygulama” konusunun okunaklılık indeksleri birbirine çok yakın değildir. Diğer bir deyişle Akkaplan’a ait kitaptaki “Enerji Çeşitleri” metninin, Nemutlu ve

diğerlerine ait kitaptaki “Proje Uygulama” metninin de diğer iki kitaptaki aynı başlık altındaki metne göre biraz daha okunaklı olduğu söylenebilir.

Çizelge 3

İlköğretim V. Sınıf İş Eğitimi Kitaplarının Okunaklılık İndeksleri

Ünite	Konu	Dönmez ve İdman	Nemutlu ve Diğer	Akkaplan
İş ve Enerji	Enerji Çeşitleri	28.64	26.90	25.16
	Proje Uygulama	23.44	20.24	24.70
Yemek Planlama	Yemek Planlama	26.70	27.80	23.06
	Basit Yiyecekler Hazırlama	25.33	27.35	25.64
Gelirlerimiz Giderlerimiz	İhtiyaçlarımız	28.05	26.45	21.05
	Gelir ve Giderler	33.08	24.80	23.35
Çevremizde Turizm	Turizmle İlgili Kavramlar	28.53	22.58	27.35
	Gezilerde Faydalanılacak Araçlar	33.52	30.00	29.12
Bahçe İşleri	Türk Tarım Tekniğinde Modernleşme ve Makineleşme	29.78	23.88	34.52
	Meyve ve Sebzelerin Tüketici Tarafından Kullanılması Sırasında Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	24.18	29.09	27.68
Şekillendirme ve İnşa	Şekillendirme ve İnşada Belli Başlı Terimler	31.00	27.22	29.34
	Ağaç ve Ağaç Ürünlerinin Şekillendirilmesi	28.57	26.50	26.27

“Yemek Planlama” ünitesindeki “Yemek Planlama” konusunun indekslerine bakıldığında, Akkaplan’a ait kitapta bu indeksin diğerlerine göre biraz düşük olduğu görülmektedir. Böyle bir durum, “Yemek Planlama” konusunun Akkaplan’ın kitabında daha okunaklı olduğunu göstermektedir denilebilir. Aynı ünitedeki “Basit Yiyecekler Hazırlama” konusunda ise Dönmez ve İdman ile Akkaplan’a ait indeksler diğer kitaptaki aynı konunun indeksine göre daha düşüktür. O nedenle, söz konusu metnin bu iki kitapta daha okunaklı olduğu söylenebilir.

“Gelirlerimiz Giderlerimiz” ünitesindeki “İhtiyaçlarımız” konusunun indekslerinde belirgin bir fark gözlenmektedir. Akkaplan’a ait kitaptaki konuya ait indeks diğer iki kitaptaki aynı konunun indeksine göre oldukça düşüktür. Böyle bir sonuca göre, söz konusu kitaptaki “İhtiyaçlarımız” konusunun diğer iki kitaptaki aynı konuya göre daha okunaklı olduğu söylenebilir. Aynı ünitedeki son konu olan “Gelir ve Giderler” konusunun indekslerinde de önemli farklar gözlenmektedir. Bu farklılara göre Nemutlu ve diğerlerinin kitabı ile Akkaplan’ın kitabındaki “Gelir ve Giderler” konusu, diğer kitaptaki aynı konuya göre daha okunaklıdır denilebilir.

“Çevremizde Turizm” ünitesinin “Turizmle İlgili Kavramlar” konusunun indeksi Nemutlu ve diğerlerinin kitabında oldukça düşüktür. Adı geçen konuya ait indeksin düşük olması, bu konunun diğer iki kitaptaki aynı konuya göre daha okunaklı olduğunu göstermektedir denilebilir. Aynı üniteadaki “Gezilerde Faydalanılacak Araçlar” konusunun indeksleri Nemutlu ve diğerlerine ait kitap ile Akkaplan’a ait kitapta daha düşüktür. Böyle bir sonuca göre, bu iki kitaptaki adı geçen konunun diğer kitaptaki aynı konuya göre daha okunaklı olduğu söylenebilir.

“Bahçe İşleri” ünitesinin “Türk Tarım Tekniğinde Modernleşme ve Makineleşme” konusu indeksleri arasında dikkat çekici farklar olduğu gözlenmektedir. Buna göre ilgili konunun Nemutlu ve diğerlerine ait kitapta Akkaplan ile Dönmez ve İdman’a ait kitaplardaki konuya, Akkaplan’a ait kitaptaki konunun da Dönmez ve İdman’a ait kitaptaki aynı konuya göre daha okunaklı olduğu söylenebilir. “Bahçe İşleri” ünitesinin “Meyve ve Sebzelelerin Tüketici Tarafından Kullanılması Sırasında Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar” konusunun indeksi Dönmez ve İdman’a ait kitapta diğer iki kitaptaki aynı konunun indeksine göre daha düşüktür. Buna göre, Dönmez ve İdman’ın kitabındaki ilgili konu diğer iki kitaptaki aynı konuya göre daha okunaklıdır denilebilir.

Ders kitaplarındaki son ünite olan “Şekillendirme ve İnşa” ünitesindeki “Şekillendirme ve İnşada Belli Başlı Terimler” konusuna ait indeksler her üç kitapta da farklıdır. Bu indekslere göre, Nemutlu ve diğerlerine ait kitaptaki adı geçen konunun diğer iki kitaptaki aynı konuya, Akkaplan’a ait kitaptaki konunun da Dönmez ve İdman’a ait kitaptaki aynı konuya göre daha okunaklı olduğu söylenebilir. “Şekillendirme ve İnşa” ünitesindeki “Ağaç ve Ağaç Ürünlerinin Şekillendirilmesi” konusuna ait indeksin Nemutlu ve diğerleri ile Akkaplan’a ait kitaplarda Dönmez ve İdman’a ait kitaba göre daha düşüktür. Böyle bir sonuca göre bu iki kitaptaki “Ağaç ve Ağaç Ürünlerinin Şekillendirilmesi” konusunun diğer kitaptaki aynı konuya göre daha okunaklı olduğu söylenebilir.

Buraya kadar olan açıklamalara göre ilköğretim V. sınıflarda öğrenim gören öğrenciler için hazırlanmış olan üç adet iş eğitimi ders kitabının belirli ünitelerinin belirli konuları okunaklılık bakımından az da olsa farklıdır denilebilir. İlköğretim IV. sınıf iş eğitimi kitaplarına ilişkin bulgular ve yorumlarında da belirtildiği gibi, bu fark hem kitabın tümü için genellenememekte hem de hangi kitabın daha okunaklı olduğunu yeterince göstermemektedir. Hangi kitabın bir bütün olarak daha okunaklı olduğunu ortaya koyabilmek için elde edilen indeksler Friedman iki yönlü varyans çözümlemesi ile karşılaştırılmıştır. Yapılan varyans çözümlemesi ile elde edilen değerler Çizelge 4’te verilmiştir.

Çizelge 4
İlköğretim V. Sınıf İş Eğitimi Kitaplarının Okunaklılık Bakımından Karşılaştırılmasıyla Elde Edilen Değerler

Grup	Sıra Toplamı	Friedman H Değeri	Olasılık
Akkaplan	20		
Haşlak ve Nemutlu	23	3.50	p>0.05
Dönmez	29		

Çizelge 4’te görüldüğü gibi ilköğretim V. sınıf iş eğitimi dersine yönelik olarak hazırlanmış üç ders kitabının okunaklılık indekslerinin karşılaştırılması sonucunda 3.50’lik H değeri elde edilmiştir. Bu değere ait olasılığın 0.05 anlamlılık düzeyinden daha büyük olması üç ders kitabının da okunaklılık bakımından farklı olmadığını göstermektedir. Böyle bir sonuca göre, kitaplardan birinin diğerine göre daha okunaklı olduğu söylenemez. Kısacası, ilköğretim V. sınıf iş eğitimi ders kitapları gibi, V. sınıf ders kitapları da okunaklılık bakımından aynıdır denilebilir.

Sonuçlar ve Öneriler

Araştırmada elde edilen bulgular ve bulguların yorumlarına göre, gerek ilköğretim IV. sınıf, gerekse V. sınıf öğrencilerine yönelik olarak hazırlanmış iş eğitimi ders kitaplarındaki belli ünitelerin belli konularında okunaklılık bakımından az da olsa farklılık olduğu ortaya çıkmıştır. Böyle bir sonuç, ilgili konuların daha okunaklı hale getirilebileceğini göstermektedir. Araştırma bulguları ve yorumlarına dayalı olarak ulaşılan diğer bir sonuç da, ders kitapları okunaklılık bakımından bir bütün olarak karşılaştırıldığında aralarında anlamlı bir fark olmadığıdır. Ulaşılan bu sonuçlara göre geliştirilen öneriler şunlardır:

1. Öğrenciler ve velileri iş eğitimi kitabı seçerken, kitabın, ilgi çekiciliğini, okumayı kolaylaştırıcılığını, araştırmaya sevk ediciliğini, öğrenmeyi ölçücülüğünü, mekanik özelliklerini, fiyatını ve diğer özelliklerini dikkate almalıdırlar.

2. Yazarlar ve yayıncılar Gunning Okunaklılık Belirleme Tekniğini dikkate alarak kitaplarındaki yüksek indekse sahip konuları daha okunaklı hale getirmelidirler.

3. Öğretmenler, IV. sınıf iş eğitimi dersinin, Enerji Kaynakları, Kahvaltı Sofrası Düzenleme, Tekstil İşleri ve Saksıda Çiçek Yetiştirme konularını Dönmez ve İdman’ın kitabından, Enerji Kullanımı ile Kâğıt, Karton ve Mukavva İşleri konularını Nemutlu ve diğerlerinin kitabından, Beslenmede Temel İlkeler ve Sağlıklı Beslenme ile Bahçe Tarımında Kullanılan Araçlar konularını da Coşkun ve Köseoğlu’nun kitaplarından işlemelidirler.

4. Öğretmenler, V. sınıf iş eğitimi dersinin, Basit Yiyecekler Hazırlama ile Sebze ve Meyvelerin Tüketici Tarafından Kullanılması Sırasında Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar konularını Dönmez ve İdiman'ın kitabından, Proje Uygulama, Turizmle İlgili Temel Kavramlar, Türk Tarım Tekniğinde Modernleşme ve Makineleşme ile Şekillendirme ve İnşaatada Belli Başlı Terimler konularını Nemutlu ve diğerlerinin kitabından, Enerji Çeşitleri, Yemek Planlama, İhtiyaçlarımız, Gelirler ve Giderler, Gezilerde Faydalanılacak Araçlar ile Ağaç ve Ağaç İşlerinin Şekillendirilmesi konularını da Akkaplan'ın kitabından işlemelidirler.

5. Diğer iş eğitimi kitapları yanında bütün derslere yönelik olarak hazırlanmış kitapların da okunaklılığı belirlenmelidir.

Kaynakça

Akkaplan, S.(1996) *İlköğretim İş Eğitimi 5*, İstanbul: Önde Yayıncılık.
Coşkun, İ. Ve İ.Köseoğlu (1995) *İlköğretim İş Eğitimi 4*. Ankara: Üner Yayınları.
Doğan, H.(1983) *Teknoloji Eğitimi*, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No:128.

Dönmez, İ ve Z. İdiman. (1995) *İlköğretim İş Eğitimi 4-5*, İstanbul: Başarı Yayıncılık.

Hollabaugh, M.(1989) "Textbook Selection: Clearing The Fog", *Journal of College, Science Teaching*, Vol.18, No 5:327-329.

Karataş, N. ve A. Türkoğlu. (1997) "İngilizce Hazırlık Okulları Programlarında Belirli Amaca Yönelik İngilizce Açısından İçerik Seçimi ve Düzenlenmesine İlişkin Sorunlar", *Eğitim ve Bilim*, Cilt 21, Sayı 103:12-17.

Kaya, Z. (1997a) "Ders Kitabı Seçimi", *IV.Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 10-12 Eylül:1-10.

Kaya, Z. (1997b) "Ders Kitabı Seçiminde Hangi Teknik Kullanılmalı?", *Radikal Gazetesi*, 18 Eylül:9.

Mays, Artur B. (1973) *Meslek Eğitiminin Prensipleri ve Tatbikatı* (Çev : İlhan Özdiç ve Remzi Öncül), İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Nemutlu, M. ve Diğerleri. (1995) *İlköğretim İş Eğitimi 4-5*, İstanbul: Mutlu Yayıncılık.